

РАЗКАЗИ ОТ КЛАСНАТА СТАЯ „В ТЪРСЕНЕ НА КОЛУМБ...“

Петя Събева

Пълноценното общуване с учениците е от изключителна важност за мен като преподавател. Контактът с тях е зареждащ, открит, понякога непредвидим, но винаги добронамерен. В учебните часове възможността за “разчупване на шаблона” е ограничена най-вече от академичността на учебното съдържание, различните способности на учениците от една паралелка и липсата на връзка с интересите и потребностите на някои от тях. Въпреки все по-активното приложение на иновационни методи в обучението по география, част от учениците предпочитат пасивната роля в учебния процес, като по този начин се самоизолират от цялостната работа. За да бъдат провокирани и най-незаинтересованите, преподавателят непрекъснато трябва да търси баланса между общонаучните и частните традиционни методи на преподаване с иновационните такива. Може би най-удачният път в тази насока е пътят на личния експеримент. От една страна, децата възприемат положително всичко ново и непознато. А от друга, поведението и реакциите им са достатъчно добър коректив за силните и слаби страни в “почерка” на всеки учител.

Докато в учебните часове експериментът не винаги е приложим, то в занятията по СИП се предоставя възможност за активна творческа работа. Причините са многопластови: учениците посещават доброволно занятията, липсва досадната монотонност на учебния час, страхът и напрежението от изпитването - също. Напротив индивидуалната работа, както и тази в екипи, им осигурява поле за себеутвърждаване. Всеки се чувства значим, всеки има място в тази добре сработена общност.

Ефективността от съвместната ни работа е видима. Мястото, което се отрежда на учителя при този начин на работа, е друго - по-скоро на координатор, на човек, който определя целта и посоката, без да маркира точно пътя до нея. Той излиза от ролята на абсолютния и единствен авторитет, което според мен е най-положителното във всички иновационни стратегии на учене.

Първата тема от курса по странознание в занятията на СИП за учебната 2001/2002 год. е “В търсене на Колумб...”. Обмислях дълго коя стратегия ще е най-приложима за конкретната тема и се спрях на “обогатена лекция”. Ето как протече самото занятие.

Тъй като групата СИП е сборна от три шести класа, първата ми цел бе да ги сплотя, да направя първоначален опит да си сътрудничат, да изградят навици да разчитат на човека до себе си. Проведохме играта "Сядане в скута". Всички се подреждат в кръг с допрени рамене. При подаден сигнал се обръщат надясно като застават плътно един зад друг. На "едно" прегъват колене, на "две" приклякват повече, а на "три" отпускат тежестта на тялото си върху коленете на разположения зад тях участник в играта. При синхронна работа, тежестта се разпределя равномерно и се получава голям обединен кръг. Ако дори един от групата наруши правилата - кръгът се разпада... Първоначалният шок, с който учениците приеха условията, бързо отшумя и надделя ентузиазмът в изпълнението. Като резултат се получи здраво споен кръг с малко неправилна форма.

След като преодоляхме първоначалните притеснения и създадохме комфортна за работа атмосфера, следващата стъпка бе мотивирането на учениците за необходимостта от изучаването на темата "Велики географски открития XV - XVIII в. В търсене на Колумб..." С насочващи въпроси, използвайки знанията им от часовете по история, се опитах да ги подтикна да очертаят особеностите на епохата, в която е поставено началото на Великите географски открития, пред-

ставата на тогавашния човек за света, страха от непознатото и в същото време стремежа към него. Тървайки отгук, опитахме заедно да фиксираме образа на откривателите - множество грубовати мъже, прекроили представите на хората заобикалящия ги свят. Поради невъзможността да се обхванат търсенията на всички тях в едно учебно занятие, насочихме вниманието си към може би най-великия и противоречив, най-необикновения и оспорван - Христофор Колумб.

За да събудя интереса на учениците към личността на Колумб, да насоча мисълта им към нея, им поставих въпроса: "Какво знаете за Колумб - за него самия или за откритията, които осъществява?". Всички отговори записвах на дъската, без да ги редактирам. По-голяма част се отнасяха за самите откривателства, а за Колумб като личност учениците знаеха значително по-малко. Личеше как се опитват да възпроизведат абсолютно цялата им известна информация за море - плавателя. Аз от своя страна установих отправната точка, с която трябва да се съобрази в хода на часа. На втория поставен въпрос в тази въвеждаща част на занятието: "Какви въпроси си задавате като чувате името на Христофор Колумб?" отговорите бяха разпопосочни:

* какъв точно като човек е бил;

* какво е почувствал като е стъпил на американския бряг;

* колко експедиции е провел и с какви кораби ги е осъществил;

Въпросите, които учениците поставяха, също се записваха без корекции по начина, по който са формулирани от тях самите. Любопитството бе изострено до краен предел. Посредством лекционен разказ в рамките на 15-20 мин на участниците в занятиято предоставих информация за детството и семейството на Колумб, пътя, който е следвал, за да натрупа достатъчно навигационни знания, подготовката и протичането на плаванията. По природогеографската карта на света бяха очертани маршрутите с кратък обяснителен разказ към тях за откритото, за реакциите на Европа на тези открития, за значението им. Невероятен интерес предизвика обсъждането на схема, на която бяха представени пренесените от Новия свят към Стария и обратно растителни култури и животински видове. Изказваха се предположения как би изглеждал нашия континент, ако не бяха Великите географски открития. Разказът за морските и житейски странствания на Колумб приключи с описание на самотната му и тъжна старост, за най-значимата географска грешка при определяне откривателя и кръстника на Новия свят, както и за красивата гробница построена в негова чест в Севиля от благодарните потомци на Великия откривател.

За да се установи каква част от фактологията са успели да възприемат учениците изпълниха следната задача: на картна основа с отбелязани със стрелки маршрути на четирите Колумбови експедиции трябваше да изпишат годините на осъществяването им и имената на новооткритите територии. Имаха три минути за работа, след което по двойки размениха картите, като ги съпоставиха и отбелязаха взаимно допуснатите грешки.

В заключителната част на занятиято се върнахме към въпросите, които бяха поставени от учениците в началото. Отбелязахме на кои от тях лекцията е успяла да даде изчерпателен отговор, на кои е отговорила частично и кои изобщо не е засегнала. Оказа се, че на около осемдесет процента от всички очаквания за отговор е получен такъв. В същото време останаха интересни отворени въпроси, към които да насочим вниманието си през следващите занятия.

Живота в училище (в учебните часове и извън тях) е до голяма степен стереотипен. Нестандартния начин на работа, новото при взаимоотношенията учител - ученик внасят "свежа струя" в ежедневието ни. Седмица след това децата коментират, споделят впечатления, дискутират собственото си поведение при най-нестандартните задачи и... очакват занятията от този тип с нетърпение.

CLASSROOM STORIES "IN SEARCH OF COLUMBUS"

PETYA SABEVA

Summary

The present paper shares experience concerning preparation, organization and putting into practice of a lesson in "Civilization and ecology" optional studies. The paper points at the motives in choosing the method of approach; the objectives which the teacher sets out when using innovative teaching methods in combination with general scientific and particular geographic ones; advantages and difficulties in their adaptation in a specific teaching situation.

Non - standard methods of approach give the opportunity of making the most of the teacher's and pupils' creative potential in a situation where everyone feels important and equal participant while performing good teamwork.